

Gemeente IJsselstein

Catalogus van archeologische terreinen ('AMK-terreinen')

De Catalogus van archeologische terreinen ('AMK-terreinen') bevat archeologische terreinen waaraan door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) op grond van toetsing (op kwaliteit, zeldzaamheid en contextwaarde) een archeologische, hoge archeologische en zeer hoge archeologische waarde (niet-wettelijk beschermd) is toegekend (peildatum: 1 mei 2022).

De AMK-terreinen zijn voorzien van het monumentnummer waaronder ze geregistreerd zijn op de AMK, de status, geografische gegevens (plaats, toponiem, RD-coördinaten, kaartbladcode), het specifieke complextype(n) en de datering. In de toelichting is een korte omschrijving van de aanwezige archeologische resten gegeven. De terreinen zijn met het bijbehorende monumentnummer weergegeven op kaartbijlagen 1 en 5.

Monumentnummer: 1972 **Terrein van zeer hoge archeologische waarde**

Plaats:	IJsselstein	Centrumcoördinaten:	129651 / 452233
Toponiem:	Polder IJsselveld; Nedereindse Weg	Oppervlakte:	29849 m²
Complex(en):	Nederzetting, onbepaald uit de ijzertijd - Romeinse tijd	Kaartblad:	31G
Toelichting:	Terrein met sporen van bewoning. De resten liggen tussen 0.45 en 0.75 meter onder het maaiveld. Dit terrein ligt op de Meijerbergse stroomrug.		

Monumentnummer: 2203 **Terrein van zeer hoge archeologische waarde**

Plaats:	IJsselstein	Centrumcoördinaten:	130038 / 451184
Toponiem:	Polder IJsselveld; IJsseldijk	Oppervlakte:	31149 m²
Complex(en):	Nederzetting, onbepaald uit de ijzertijd - Romeinse tijd	Kaartblad:	31H
Toelichting:	Terrein met sporen van bewoning. Tijdens het onderzoek werd een bewoningslaag aangetroffen tussen circa 0.25 en 0.5/0.8 meter onder het maaiveld. De vindplaats ligt op een markante verhoging in het terrein. De resten liggen in de "oksel" van de samenkost van de restgeulen van de Meierbergse en Jutphase stroom, op een stroomrug.		

Monumentnummer: 2949 **Terrein van zeer hoge archeologische waarde**

Plaats:	IJsselstein	Centrumcoördinaten:	130851 / 448863
Toponiem:	Polder Neder-Oudland; Wulverhorst/Eitersesteeg/Eiteren; Ommedracht	Oppervlakte:	8286 m²
Complex(en):	Grafveld, onbepaald uit de late middeleeuwen Kapel uit de late middeleeuwen Nederzetting, onbepaald uit de late middeleeuwen	Kaartblad:	38F
Toelichting:	Terrein met sporen van bewoning. In historische bronnen bestaan aanwijzingen dat al rond 900 na Chr. een kerkdorp Eiteren bestond. Archeologisch onderzoek in de jaren 70 en 80 van de vorige eeuw leverde echter alleen Laat Middeleeuwse sporen op. Het einde van de bewoning wordt gemarkeerd door de verwoesting van de kapel, die was overgebleven, in 1579. Het dorp lag aan de Hollandse IJssel, op de rand van de Veghelse stroomrug. De resten liggen in een park in een nieuwbouwwijk. De omtrek van de kerk is met baksteen aangegeven en de grachten zijn uitgediept. Zie: Broeders, P.W.A. 2014: Eiteren onder IJsselstein, een beeldverschuiving en de gevolgen daarvan, in Bijdragen tot de geschiedenis van IJsselstein stad en land nr. 142/143. Ooyevaar, R.J. 1972: Eiteren bij IJsselstein in Westerheem XXI no. 3 Ooyevaar, R.J. 1990: Verslag van de opgraving op Eiteren 1987-1988 door de Archeologische Werkgroep Zuidwest-Utrecht, IJsselstein (onpubliceerd verslag) Ooyevaar, R.J. 2004: Eiteren en de kapel van Eiteren in IJsselstein (onpubliceerd) Ooyevaar, R.J. 2017: De ligging van Eiteren, in Bijdragen tot de geschiedenis van IJsselstein stad land nr. 154, 18-29. Ooyevaar, R.J. en W.J. van Tent 1973, Een proefopgraving te Eiteren, Gem. IJsselstein in Westerheem XII no. 3 Tent, P. van 1992: Eiteren (gem. IJsselstein), Archeologische kroniek 1985-1987, 9-13 Van Tent, W.J. en R.E. Lutter 1986: Eiteren, gem. IJsselstein, Middeleeuwse kerk en begraafplaats, 5 augustus – 18 september, in Jaarverslag 1985 Rijksdienst voor het Oudheidkundig bodemonderzoek, Amersfoort, 70-73. Tent, W.J. van & R.J. Ooyevaar 1996, IJsselstein, Eiteren, Archeologische kroniek provincie Utrecht 1988-1989, 82-84.		

Monumentnummer: 5750**Terrein van hoge archeologische waarde**

Plaats:	IJsselstein	Centrumcoördinaten:	129579 / 450234
Toponiem:	Polder Neder-Oudland; Achtersloot; Lange Velden	Oppervlakte:	41796 m²
Complex(en):	Nederzetting, onbepaald uit de ijzertijd - Romeinse tijd	Kaartblad:	31G
Toelichting:	Terrein met sporen van bewoning. Dit terrein ligt op een stroomrug. De resten liggen tussen 0.4 en 0.8 meter onder het maaiveld.		

Monumentnummer: 11384**Terrein van hoge archeologische waarde**

Plaats:	IJsselstein	Centrumcoördinaten:	129676 / 451999
Toponiem:	Polder IJsselveld; Noord-IJsseldijk	Oppervlakte:	5029 m²
Complex(en):	Nederzetting, onbepaald uit de ijzertijd - Romeinse tijd	Kaartblad:	31G
Toelichting:	Terrein met sporen van bewoning uit de IJzertijd en/of Romeins tijd. De sporen liggen direct onder de bouwvoor. Uit het onderzoek kwam naar voren dat het gaat om een zeer kleine vondstconcentratie. Mogelijk is er sprake van een kleine nederzetting. Dit terrein heeft een hoge waarde door de ligging te midden van andere waardevolle terreinen. Dit terrein ligt op een stroomrug/oeverwal langs een restgeul.		

Monumentnummer: 11385**Terrein van hoge archeologische waarde**

Plaats:	IJsselstein	Centrumcoördinaten:	129880 / 451712
Toponiem:	Polder IJsselveld; Noord-IJsseldijk	Oppervlakte:	9681 m²
Complex(en):	Nederzetting, onbepaald uit de ijzertijd - Romeinse tijd	Kaartblad:	31G
Toelichting:	Terrein met sporen van bewoning. Het terrein ligt op een stroomrug ten westen van de restgeul Meijerbergse stroom.		

Monumentnummer: 11477**Terrein van hoge archeologische waarde**

Plaats:	Nedereindseweg	Centrumcoördinaten:	130373 / 451830
Toponiem:	Polder IJsselveld; IJsselwetering/Nedereindse Weg	Oppervlakte:	7087 m²
Complex(en):	Borg/stins/versterkt huis uit de late middeleeuwen - Nieuwe tijd	Kaartblad:	31H
Toelichting:	Terrein met sporen van een versterkt huis. Het huidige gebouw is op de oude funderingen gebouwd. Bovendien bevatten de muren nog oude fragmenten. Het terrein eromheen is deels bebouwd en deels als tuin in gebruik. De stenen kamer stond in het komgebied langs de Nedereindseweg. Wegens de nog aanwezige fundamenteën en muurfragmenten, de intacte landschappelijke context en hoge ensemblewaarde is dit terrein van hoge waarde.		

Monumentnummer: 11505**Terrein van archeologische waarde**

Plaats:	IJsselstein	Centrumcoördinaten:	132865 / 447929
Toponiem:	Utrechtseweg	Oppervlakte:	3733 m²
Complex(en):	Borg/stins/versterkt huis uit de Nieuwe tijd	Kaartblad:	38F
Toelichting:	Terrein met sporen van een versterkt huis. De noordzijde van het terrein is aangetast door de aanleg van de sneltram. Het bouwen van de nu bestaande boerderij heeft de resten ook aangetast. Van de oude verkaveling is niets meer over. Hoewel er al lang sprake was (vanaf het einde van de 12de eeuw) van een leen, werd waarschijnlijk pas rond 1600 een gebouw neergezet. In 1889 is deze vervangen door een boerderij. Het huis lag op een overslaggrond direct naast de Hollandsche IJssel.		

Monumentnummer: 12071**Terrein van hoge archeologische waarde**

Plaats:	IJsselstein	Centrumcoördinaten:	131432 / 447955
Toponiem:	Centrum	Oppervlakte:	147760 m ²
Complex(en):	Stad uit de late middeleeuwen - Nieuwe tijd Kasteel uit de late middeleeuwen - Nieuwe tijd Nederzetting, onbepaald uit de Nieuwe tijd	Kaartblad:	38F
Toelichting:	Terrein met sporen van bewoning. Het betreft het beschermd stadsgezicht van IJsselstein. IJsselstein ligt aan de Hollandse IJssel op het punt waar deze de Veghelse - en Blokhovense stroomrug oversnijdt. Er bestaat een relatie met het kasteel IJsselstein en met het naastgelegen terrein, waar resten van een klooster liggen.		

Monumentnummer: 12072**Terrein van hoge archeologische waarde**

Plaats:	IJsselstein	Centrumcoördinaten:	132578 / 446878
Toponiem:	Polder Over-Oudland; Lage Dijk	Oppervlakte:	109939 m ²
Complex(en):	Nederzetting, onbepaald uit de ijzertijd Nederzetting, onbepaald uit de Romeinse tijd	Kaartblad:	38F
Toelichting:	Terrein met sporen van bewoning uit de Vroege IJzertijd en de Romeinse Tijd. Ook is een grondspoor uit de Midden Bronstijd aangetroffen. Tijdens het onderzoek in het tracé van de N210 ter hoogte van de Lage Dijk zijn de resten gevonden van tenminste twee verschillende nederzettingen: 1) Een nederzetting uit de Vroege IJzertijd. Aangetroffen zijn de resten van twee gebouwen, waterputten, greppels en heiningen. De nederzetting is gelegen op de crevasse- of oeverafzettingen van de stroomgordel 'Lage Dijk'. Na de bewoning is, later in de IJzertijd, de nederzetting geërodeerd door de Oud-Overlandsestroomgordel. 2) Een nederzetting uit de Romeinse Tijd. Aangetroffen zijn de resten van een boerderij, spiekers, greppels, heiningen en waterputten. Ook is een paardegrav blootgelegd. De nederzetting is gelegen op de afzettingen van de Oud-Overlandse stroomgordel.		

Monumentnummer: 12073**Terrein van archeologische waarde**

Plaats:	IJsselstein	Centrumcoördinaten:	133016 / 446837
Toponiem:	Polder Over-Oudland; Hoge Dijk	Oppervlakte:	133514 m ²
Complex(en):	Nederzetting, onbepaald uit de ijzertijd Nederzetting, onbepaald uit de Romeinse tijd Nederzetting, onbepaald uit de Romeinse tijd	Kaartblad:	38F
Toelichting:	Terrein met sporen van bewoning. De datering is gebaseerd op de vondst van enkele fragmenten import aardewerk uit de Romeinse tijd. Een ruimere datering is mogelijk. De nederzetting lag op de Lage Dijkse stroomrug. Mogelijk bestaat een relatie met monumentnummer 12072. Bij booronderzoek werd vastgesteld dat de bodem in verband met zand- en kleiwinning ruim 1 meter is afgegraven. Toch zijn hier in de bouwvoor en dieper (0 - 0.9 meter onder het maaiveld) fragmenten aardewerk, houtskool, bot, puin, leem en fosfaat gevonden. Diepere grondsporen zijn dus nog wel aanwezig. Omdat slechts een klein deel van het terrein is onderzocht is de omgrenzing van de plaats met nederzettingsresten niet exact bekend. De omgrenzing van het terrein is vastgesteld aan de hand van de ligging van de stroomrug, waardeze op ligt. Aangenomen is dat de nederzetting hierop heeft gelegen. De waardstelling is gebaseerd op de grote mate van verstoring. De omgrenzing van het terrein komt overeen met het volgens de geomorfogenetische kaart afgegraven gedeelte van de stroomrug (zie literatuur). Daarbuiten kunnen zeer goed bewaarde delen van de nederzettingsresten liggen.		

Monumentnummer: 15939**Terrein van zeer hoge archeologische waarde**

Plaats:	IJsselstein	Centrumcoördinaten:	131346 / 448140
Toponiem:	Centrum; Touwlaan; Kasteellaan; Kronenburgplantsoen	Oppervlakte:	4419 m²
Complex(en):	Stad uit de late middeleeuwen - Nieuwe tijd Borg/stins/versterkt huis uit de late middeleeuwen - Nieuwe tijd Kasteel uit de late middeleeuwen Kasteel uit de late middeleeuwen - Nieuwe tijd	Kaartblad:	38F
Toelichting:	Terrein waarin de grachten van het kasteel IJsselstein, gelegen in zware zavel op een oeverwal, net buiten de voormalige ommuring van de Middeleeuwse stad IJsselstein. Het eerste kasteel bestond uit een voor- en hoofdburcht. De eerste toren dateert uit het derde kwart van de 13de eeuw. Deze is in 1417 compleet verwoest. Het tweede huis is tussen 1466 en 1477 gebouwd, en begon als een woontoren die geleidelijk uitgebouwd is met diverse bouwblokken en een ommuring. Deze woontoren mat circa 9 bij 7 meter. Het voorterrein bleef dit keer onbebouwd. Na de 17de eeuw raakte het huis in verval. In 1888 is alles gesloopt, op de nu nog bestaande traptoren na: dit is een zware vierkante toren waarin een fraai gemetselde trap, daterend uit circa 1500. In 1955 is vanwege rioleringswerkzaamheden archeologisch onderzoek uitgevoerd. Muurwerk is gefotografeerd. In 2001 heeft het RAAP een onderzoek met boringen en geofysische metingen uitgevoerd. Kasteelresten en het grachtenstelsel zijn in kaart gebracht. Delen van de 'binnenste gracht', de 'buitenste gracht' en de gracht tussen het kasteel en de binenntuin zijn in kaart gebracht. Het betreft zeer brede grachten. Met betrekking tot de 'buitenste gracht' moet erop gewezen worden dat het aangetroffen spoor eventueel ook een waterpartij kan zijn geweest die verband houdt met het Engelsche Plantsoen, de allée ter plaatse van de Touwbaan of het tuinpad uit de 19de eeuw.		